

STRESZCZENIE SPRAWOZDANIA ROCZNEGO Z REALIZACJI PROGRAMU ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH NA LATA 2014-2020 ZA ROK 2017

*przygotowane na podstawie art. 50 ust. 9 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego
i Rady (UE) nr 1303/2013ⁱ*

WSTĘP

Zawartość przedmiotowa sprawozdania rocznego z realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (PROW 2014-2020) została określona w *rozporządzeniu wykonawczym Komisji (UE) nr 808/2014 ustanawiającym zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)*.

Szczegółowa struktura sprawozdania, w tym zawartych w nim tabel, wynika z wytycznych Komisji Europejskiej.

W rozdziale 1 sprawozdania zawarto informacje dotyczące realizacji Programu jako całości, a także w układzie Priorytetów i działań. Ponadto, rozdział ten zawiera również wybrane informacje dotyczące realizacji finansowej Programu oraz realizacji celów w ujęciu tabelarycznym.

W kolejnych rozdziałach zawarto:

- informacje o postępach realizacji planu ewaluacji (rozdział 2 sprawozdania),
- informacje o kwestiach wpływających na realizację Programu, w tym kroki podjęte w celu zapewnienia jakości i skuteczności wdrażania Programu (rozdział 3),
- informacje o wdrożeniu Pomocy Technicznej (w tym działania podjęte w związku z utworzeniem i funkcjonowaniem KSOW oraz reklama Programu) (rozdział 4),
- podstawowe informacje dotyczące wdrażania instrumentów finansowych (rozdział 10).

W ostatnim rozdziale sprawozdania zawarto tabele przedstawiające szczegółowe informacje dotyczące realizacji finansowej oraz realizacji celów i wskaźników.

Wszelkie dane dotyczą stanu na 31 grudnia 2017 r., jeśli nie zaznaczono inaczej.

INFORMACJE NA TEMAT REALIZACJI PROGRAMU

PROW 2014-2020 został opracowany na podstawie przepisów Unii Europejskiej, w szczególności rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr:

- 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 oraz
- 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 roku ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące EFRR, EFS, FS, EFRROW oraz EFMiR,

a także aktów delegowanych i wykonawczych Komisji Europejskiej. Program jest wkomponowany w całościowy system polityki rozwoju kraju, w szczególności poprzez mechanizm Umowy Partnerstwa.

Podstawą prawną funkcjonowania PROW 2014-2020 w Polsce są: *ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020* (Dz. U. 2015 poz. 349, z późn. zm.), zwana dalej ustawą o PROW, oraz *ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności* (Dz. U. 2015 poz. 378, z późn. zm).

PROW 2014-2020 został przyjęty decyzją wykonawczą Komisji Europejskiej z dnia 12 grudnia 2014 r.

PROW 2014-2020 jest finansowany z budżetu UE (Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich - EFRROW) i z krajowych środków publicznych. Łączna kwota dofinansowania ze środków publicznych w ramach Programu to ponad 13,6 mld euro. Alokacja środków z budżetu UE wynosi ok. 8,7 mld euro. Udział krajowych środków publicznych wynosi ponad 4,9 mld euro.

Z budżetu PROW 2014-2020 finansowane są również zobowiązania podjęte w ramach Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004-2006 i Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

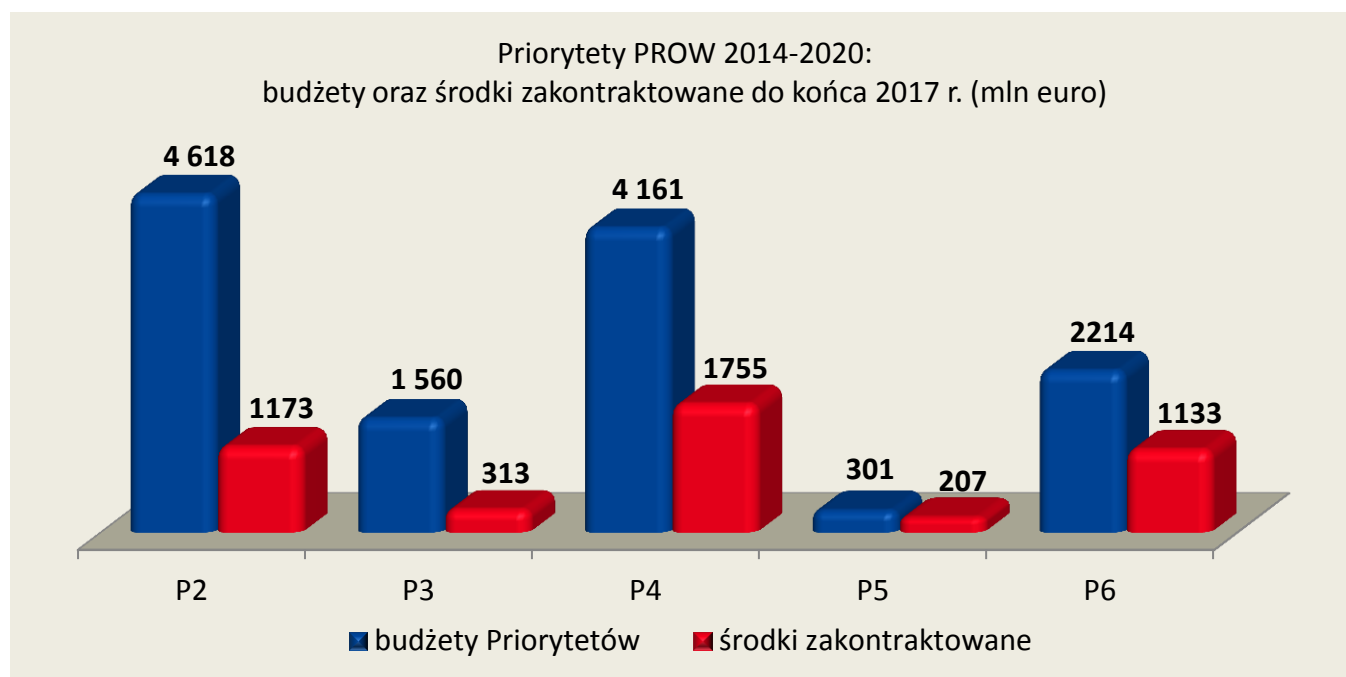
Ogółem w ramach PROW 2014-2020 do dnia 31 grudnia 2017 r. **złożono 2 631 281 wniosków** o przyznanie pomocy finansowej.

Zatwierdzono do realizacji 2 158 403 operacje. Do końca 2017 r. zakontraktowano 36% budżetu Programu¹.

Do końca okresu sprawozdawczego **zrealizowano płatności w kwocie 9 141 772 548 zł** (2 130 316 879 euro), co stanowi blisko 16% budżetu Programu, na rzecz 889 633 beneficjentów.

¹ Wartość uwzględnia zobowiązania z poprzednich okresów programowania.

PRIORYTETY I CELE SZCZEGÓŁOWE REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU

PRIORYTET 1. Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie i leśnictwie oraz na obszarach wiejskich (P1), w tym cele szczegółowe:

1A) *Wspieranie innowacyjności, współpracy i rozwoju bazy wiedzy na obszarach wiejskich*

1B) *Wzmacnianie powiązań między rolnictwem, produkcją żywności i leśnictwem a badaniami i innowacją, w tym do celów ulepszonego zarządzania środowiskiem i lepszych wyników*

1C) *Wspieranie uczenia się przez całe życie oraz szkolenia zawodowego w sektorach rolnictwa i leśnictwa*

Priorytet 1 jest priorytetem horyzontalnym. Dla tego priorytetu nie został wydzielony odrębny budżet w ramach Programu.

Realizacja celów Priorytetu 1:

Wskaźniki *Procent wydatków w ramach artykułów 14, 15 i 35 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 w odniesieniu do ogółu wydatków poniesionych w ramach PROW 2014-2020; Łączna liczba operacji współpracy otrzymujących wsparcie w ramach działania dotyczącego współpracy (art. 35 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013) (grupy, sieci/klastry, projekty pilotażowe...); Łączna liczba uczestników szkolenia na podstawie art. 14 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013* – zostały zrealizowane na poziomie 0%. W ramach działań stanowiących podstawę do obliczenia wartości ww. wskaźników nie zakończono realizacji żadnej operacji.

PRIORYTET 2. Zwiększenie rentowności gospodarstw i konkurencyjności wszystkich rodzajów rolnictwa we wszystkich regionach oraz promowanie innowacyjnych technologii w gospodarstwach i zrównoważonego zarządzania lasami (P2), w tym cele szczegółowe:

2A) *Poprawa wyników gospodarczych wszystkich gospodarstw oraz ułatwianie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw, szczególnie z myślą o zwiększeniu uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek, a także różnicowania produkcji rolnej*

2B) *Ułatwianie wejścia rolników posiadających odpowiednie umiejętności do sektora rolnictwa, a w szczególności wymiany pokoleń*

Limit środków Priorytetu 2: środki EFRROW **2,94 mld** euro, środki ogółem **4,62 mld** euro

Środki zakontraktowane do końca 2017 r.: **25%**; środki wypłacone: **4%**

Realizacja celów Priorytetu 2:

Wskaźnik *Procent gospodarstw rolnych otrzymujących wsparcie z programu rozwoju obszarów wiejskich na inwestycje związane z restrukturyzacją lub modernizacją* - została zdefiniowana na poziomie 2,97%. Do końca 2017 r. wskaźnik ten został osiągnięty na poziomie 0,13%, co oznacza 4% zakładanej wartości docelowej.

Wskaźnik *Procent gospodarstw rolnych korzystających z planów rozwoju działalności gospodarczej/ inwestycji dla młodych rolników otrzymujących wsparcie z programu rozwoju obszarów wiejskich* – wartość docelowa została zdefiniowana na poziomie 1,91%. Do końca 2017 r. wskaźnik został zrealizowany na poziomie 0,003%, co oznacza 0,16% wartości docelowej.

PRIORYTET 3. Wspieranie organizacji łańcucha żywnościowego, w tym przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, dobrostanu zwierząt oraz zarządzania ryzykiem w rolnictwie (P3), w tym cele szczegółowe:

3A) *Poprawa konkurencyjności producentów rolnych poprzez lepsze ich zintegrowanie z łańcuchem rolno-spożywczym poprzez systemy jakości, dodawanie wartości do produktów rolnych, promocję na rynkach lokalnych i krótkie cykle dostaw, grupy producentów oraz organizacje międzybranżowe*

3B) *Wspieranie zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem w gospodarstwach*

Limit środków Priorytetu 3: środki EFRROW **0,99 mld** euro, środki ogółem **1,56 mld** euro.

Środki zakontraktowane do końca 2017 r. – łącznie z zobowiązaniami z poprzednich okresów programowania: **20%**; środki wypłacone: **5%**

Realizacja celów Priorytetu 3:

Wskaźniki *Procent gospodarstw rolnych otrzymujących wsparcie w ramach systemów jakości, rynków lokalnych i krótkich cykli dostaw oraz grup/organizacji producentów* - została zdefiniowana na poziomie 4,12%. Do końca 2017 roku wskaźnik ten został osiągnięty na poziomie 1,2%, co oznacza 29% zakładanej wartości docelowej. W ramach działań M03 *Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych* i M09 *Tworzenie grup producentów i organizacji producentów* stanowiących podstawę do obliczenia stopnia realizacji ww. wskaźnika do końca 2017 r. wsparcie otrzymało 18 055 podmiotów.

Wskaźnik *Procent gospodarstw rolnych uczestniczących w systemach zarządzania ryzykiem* został osiągnięty na poziomie 0%. W ramach typu operacji *Inwestycje zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej* stanowiącego podstawę do obliczenia stopnia realizacji ww. wskaźnika nie zakończono realizacji żadnej operacji.

PRIORYTET 4. Odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie ekosystemów związanych z rolnictwem i leśnictwem (P4), w tym cele szczegółowe:

4A) *Odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie różnorodności biologicznej, w tym na obszarach Natura 2000 i obszarach z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami, oraz rolnictwa o wysokiej wartości przyrodniczej, a także stanu europejskich krajobrazów*

4B) *Poprawa gospodarki wodnej, w tym nawożenia i stosowania pestycydów*

4C) Zapobieganie erozji gleby i poprawa gospodarowania glebą

Limit środków Priorytetu 4: środki EFRROW **2,68 mld** euro, środki ogółem **4,16 mld** euro.

Środki zakontraktowane do końca 2017 r. - łącznie z zobowiązaniami z poprzednich okresów programowania: **42%**; środki wypłacone: **31%**

Realizacja celów Priorytetu 4:

Wskaźnik *Grunty rolne w ramach umów o zarządzanie wspierających różnorodność biologiczną lub krajobraz(ha), Grunty rolne w ramach umów o zarządzanie dotyczących poprawy gospodarki wodnej (ha), Grunty rolne w ramach umów o zarządzanie dotyczących poprawy gospodarowania glebą lub zapobiegania erozji gleby (ha)* do końca 2017 roku zostały osiągnięte na poziomie 74%. Do końca 2017 roku w ramach działań M10 *Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne* i M11 *Rolnictwo ekologiczne* wsparciem objęto powierzchnię 1 854 969 ha.

Wskaźnik *Procent gruntów rolnych w ramach umów o zarządzanie wspierających różnorodność biologiczną lub krajobrazy* został zdefiniowany na poziomie 14,74%. Do końca 2017 r. wskaźnik ten został osiągnięty na poziomie 10,67%, co oznacza 72% zakładanej wartości docelowej.

Wskaźnik *Procent gruntów rolnych w ramach umów o zarządzanie dotyczących poprawy gospodarki wodnej* został zdefiniowany na poziomie 14,37%. Do końca 2017 r. wskaźnik ten został osiągnięty na poziomie 10,36%, co oznacza 72% zakładanej wartości docelowej.

Wskaźnik *Procent gruntów rolnych w ramach umów o zarządzanie dotyczących poprawy gospodarowania glebą i/lub zapobiegania erozji gleby* został zdefiniowany na poziomie 19,09%. Do końca 2017 r. wskaźnik ten został osiągnięty na poziomie 13,76%, co oznacza 72% zakładanej wartości docelowej.

PRIORYTET 5. Promowanie efektywnego gospodarowania zasobami i wspieranie przechodzenia w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu (P5), w tym cel szczegółowy:

5E) *Promowanie ochrony pochłaniaczy dwutlenku węgla oraz pochłaniania dwutlenku węgla w rolnictwie i leśnictwie*

Limit środków Priorytetu 5: środki EFRROW **191,5 mln** euro, środki ogółem **301,0 mln** euro.

Środki zakontraktowane do końca 2017 r. - łącznie z zobowiązaniami z poprzednich okresów programowania: **69%**; środki wypłacone: **18%**

Wskaźnik celu *Procent gruntów rolnych i leśnych objętych umowami o zarządzanie przyczyniającymi się do pochłaniania dwutlenku węgla i ochrony węgla* realizowany jest przez wsparcie w ramach działania M08 *Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów*. Do końca 2017 roku w ramach działania M08 wsparciem objęto powierzchnię 75 062 ha, co wpłynęło na realizację wskaźnika na poziomie 0,32% (wartość w Programie została zdefiniowana na poziomie 0,35%).

PRIORYTET 6. Promowanie włączenia społecznego, zmniejszania ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich (P6), w tym cele szczegółowe:

6A) *Ułatwianie różnicowania działalności, zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw, a także tworzenia miejsc pracy*

6B) *Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich*

Limit środków Priorytetu 6: środki EFRROW **1,41 mld** euro, środki ogółem **2,21 mld** euro.
Środki zakontraktowane do końca 2017 r.: **51%**; środki wypłacone: **10%**

Realizacja celów Priorytetu 6:

Wskaźnik *Miejsca pracy stworzone w ramach projektów objętych wsparciem* (cel szczegółowy 6A) został zdefiniowany na poziomie 16 550 miejsc pracy. W ramach poddziałania 6.2, stanowiącego podstawę do obliczenia wartości tego wskaźnika, nie zakończono realizacji żadnej operacji - nie utworzono żadnego miejsca pracy.

Wskaźnik *Procent ludności wiejskiej objętej strategiami lokalnego rozwoju* został zdefiniowany na poziomie 58,19%. Do końca okresu sprawozdawczego wskaźnik ten został osiągnięty na poziomie 72,77%, co oznacza 125% zakładanej wartości docelowej.

Wskaźnik *Procent ludności wiejskiej korzystającej z ulepszonych usług / infrastruktury* został zdefiniowany na poziomie 5,41% i do końca 2017 roku został osiągnięty na poziomie 3,37%, co oznacza 62% zakładanej wartości docelowej.

Wskaźnik *Miejsca pracy stworzone w ramach projektów objętych wsparciem (LEADER)* - zostały zrealizowane na poziomie 5%. W ramach poddziałania 19.2, stanowiącego podstawę do obliczenia wartości tego wskaźnika, utworzono 278 miejsc pracy.

STAN REALIZACJI PROW 2014-2020 NA 31 GRUDNIA 2017 R.

Działanie / poddziałanie / typ operacji		Limit środków [zł]	Zawarte umowy / wydane decyzje			Zrealizowane płatności				Limit środków [euro]
Kod	Nazwa		liczba	kwota [zł]	wykorzystanie limitu	liczba różnych beneficjentów	kwota [zł]	kwota [euro]	wykorzystanie limitu	ogółem
1	Transfer wiedzy i działalność informacyjna	243 633 779,25	0	0,00	0,00%		0,00	0,00	0,00%	57 999 757,00
1.1	Wsparcie kształcenia zawodowego i nabywania umiejętności							0,00		
1.2	Wsparcie na demonstracje i działania informacyjne							0,00		
2	Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym i usługi z zakresu zastępstw	315 047 180,11	3	417 694,89	0,13%		0,00	0,00	0,00%	75 000 519,00
2.1	Świadczenie kompleksowej porady dla rolnika							0,00		
	Świadczenie kompleksowej porady dla właściciela lasu									
2.3	Wsparcie na szkolenia doradców		3	417 694,89				0,00		
3	Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych	118 110 470,48	2 042	71 457 310,82	60,50%	9 111	17 061 611,05	3 947 484,30	14,10%	28 003 300,00
3.1	Zobowiązania 2007-2013 i 2014-2020		2 017	38 064 534,87		9 110	16 846 894,41	3 896 368,60		
	Wsparcie dla nowych uczestników systemów jakości (Zobowiązania 2014-2020)		2 017	13 429 518,30		894	1 074 234,39	249 149,90		
	Zobowiązania 2007-2013			24 635 016,57		8 216	15 772 660,02	3 647 218,70		
3.2	Wsparcie na przeprowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych		25	33 392 775,95		1	214 716,64	51 115,70		
4	Inwestycje w środki trwałe	14 422 008 510	14 117	4 041 189 890	28,02%	3 217	592 572 155	139 302 649	4,06%	3 431 317 024
4.1	Modernizacja gospodarstw rolnych	9 894 554 226	13 526	2 813 607 059	28,44%	3 049	457 593 976	107 727 806	4,58%	2 354 289 987
	Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000	259 057 114			0,00%			0	0,00%	61 671 455
	Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach OSN	157 993 682	102	4 015 260	2,54%	53	2 034 614	476 738	1,27%	37 604 545
4.2	Przetwórstwo i marketing produktów rolnych	2 914 496 794	417	646 386 485	22,18%	124	132 943 565	31 098 105	4,49%	693 052 019
4.3	Scalanie gruntów	1 195 906 695	72	577 181 086	48,26%	0	0	0	0,00%	284 699 018
5	Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof oraz wprowadzanie odpowiednich środków zapobiegawczych	1 323 066 872	242	7 229 568	0,55%	0	0	0	0,00%	314 970 926
5.1	Inwestycje zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej							0		
5.2	Inwestycje odtwarzające potencjał produkcji rolnej		242	7 229 568		0	0	0		
6	Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej	9 735 215 976	19 209	1 644 798 390	16,90%	5 364	416 480 256	96 520 185	4,17%	2 314 859 265
6.1	Premie dla młodych rolników	3 027 177 378	8 863	886 300 000	29,28%	5 043	404 400 000	93 687 625	13,05%	717 978 630
6.2	Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej	2 013 595 839	1 060	106 000 000	5,26%	24	1 920 000	457 078	0,10%	479 359 101
6.3	Restrukturyzacja małych gospodarstw	3 803 756 859	8 451	507 060 000	13,33%	55	2 640 000	628 482	0,07%	905 527 034
6.4	Rozwój przedsiębiorczości - rozwój usług rolniczych	764 501 809	331	135 741 921	17,76%	1	250 000	58 918	0,03%	181 997 643

6.5	Płatności dla rolników przekazujących małe gospodarstwa	126 184 091	504	9 696 469	7,68%	352	7 270 256	1 688 083	5,63%	29 996 857
7	Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich	4 522 109 595	2 786	3 596 782 406	79,54%	600	581 569 914	136 853 526	12,73%	1 074 938 079
7.2	Budowa lub modernizacja dróg lokalnych		1 918	1 863 941 123		600	580 336 970	136 560 010		
	Gospodarka wodno-ściekowa		737	1 565 348 461		1	1 232 944	293 516		
7.4	Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub kształtowanie przestrzeni publicznej							0		
	Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów		131	167 492 822		0	0	0		
7.6	Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego							0		
8	Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów	1 269 613 826	2 425	871 768 327	68,66%	16 434	233 262 377	54 300 360	18,04%	300 989 060
	Zobowiązania z PROW 2014-2020		2 373	37 579 470		1 103	19 215 260	4 474 972		
	Zobowiązania z PROW 2007-2013		52	434 915 788		9 181	110 561 825	25 827 057		
	Zobowiązania z PROW 2004-2006					7 467	103 485 292	23 998 332		
9	Tworzenie grup producentów i organizacji producentów	1 698 340 574	130	422 966 059	24,90%	834	201 290 041	46 587 134	11,56%	402 976 824
	Zobowiązania 2014-2020		130	165 602 337		93	4 926 268	1 163 081		
	Zobowiązania 2007-2013			257 363 722		741	196 363 772	45 424 052		
10	Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne	5 791 781 652	157 664	2 965 876 786	51,21%	79 777	1 751 025 914	405 929 286	29,70%	1 366 679 125
	Zobowiązania z PROW 2014-2020		36 821	1 353 871 798		24 326	465 099 509	109 093 484		
	Zobowiązania z PROW 2007-2013		120 843	1 612 004 988		56 976	1 285 882 288	296 825 238		
11	Rolnictwo ekologiczne	2 959 326 802	40 917	1 303 904 602	44,06%	23 350	662 822 847	153 636 352	21,95%	699 942 890
	Zobowiązania 2014-2020		10 896	710 739 690		7 218	215 021 677	50 537 290		
	Zobowiązania 2007-2013		30 021	593 164 912		17 685	447 801 170	103 099 063		
13	Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (płatności ONW)	8 408 922 556	1 913 360	3 160 949 070	37,59%	794 359	3 145 906 117	730 685 272	36,84%	1 983 293 170
	Zobowiązania 2014-2020		1 912 567	3 157 033 451		794 265	3 143 553 590	730 136 203		
	Zobowiązania 2007-2013 (część kamp. 2014)		793	3 915 619		797	2 352 527	549 069		
16	Współpraca	285 633 180	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	67 998 186
19	Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER	3 098 330 411	5 350	1 232 934 349	39,79%	2 333	358 036 657	82 797 439	11,27%	734 980 355
19.1	Wsparcie przygotowawcze		299	37 180 000		299	37 156 680	8 641 729		
19.2	Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju		4 753	656 314 860		2 061	139 056 806	32 733 444		
19.3	Wdrażanie projektów współpracy		26	4 753 761		40	1 793 214	411 703		
19.4	Wsparcie kosztów bieżących i aktywizacji		272	534 685 727		272	180 029 958	41 010 564		
20	Pomoc techniczna	1 358 005 083	158	191 019 486	14,07%	6	11 291 410	2 677 535	0,83%	323 277 848
	Renty strukturalne	1 899 607 403		1 263 000 000	66,49%	53 459	1 170 453 248	277 079 656	63,70%	434 985 100
RAZEM		57 448 753 870	2 158 403	20 774 293 939	36,16%	889 633	9 141 772 548	2 130 316 879	15,65%	13 612 211 428

* W przypadku działań wieloletnich 3.1, 8, 9, 10, 11 i Renty strukturalne - kwoty umów/decyzji odnoszą się do szacowanych wypłat dla beneficjentów, którzy podjęli zobowiązania w ramach PROW 2004-06, 2007-13 oraz 2014-20 i które mogą być finansowane w ramach budżetu PROW 2014-20.

POSTĘPY W REALIZACJI PLANU EWALUACJI

Plan ewaluacji na 2017 rok został przygotowany przez komórkę organizacyjną odpowiedzialną za ewaluację programu oraz zatwierdzony przez Grupę Zarządzającą Ewaluacją PROW 2014-2020.

Zgodnie z przyjętym planem ewaluacji, w 2017 roku:

1. Zrealizowano badanie ewaluacyjne „Ocena systemów monitorowania i ewaluacji w strategiach rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR) przyjętych do realizacji przez Lokalne Grupy Działania w ramach podejścia Leader wdrażanego w PROW 2014-2020”

Badanie realizowane w terminie listopad 2016 r. – maj 2017 r. przez firmę EGO s.c.

2. Zrealizowano badanie ewaluacyjne „Ocena rezultatów wdrażania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 w latach 2014-2016”

Badanie realizowane w terminie luty – maj 2017 r. przez konsorcjum w składzie: Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - PIB oraz Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa - PIB.

Badanie realizowane w związku z koniecznością odpowiedzi w sprawozdaniu rocznym za 2016 rok na pytania ewaluacyjne zawarte w załączniku V do rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 808/2014. Wyniki badania oraz wnioski i rekomendacje zostały przekazane służbom KE w sprawozdaniu rocznym z realizacji PROW 2014-2020 za rok 2016 – przedłożonym KE w czerwcu 2017 roku.

3. Zrealizowano badanie „Ocena wskaźników rezultatu i oddziaływania Strategii komunikacji PROW 2014-2020”

Badanie realizowane w terminie październik - grudzień 2017 r. przez firmę ECORYS Polska sp. z o. o.

4. Rozpoczęto realizację badania „Ewaluacja bieżąca kryteriów wyboru projektów PROW 2014-2020”

Badanie realizowane w trzech etapach, w terminie lipiec 2017 r. - maj 2018 r. przez firmę ECORYS Polska sp. z o. o.

Inne działania z zakresu ewaluacji, podjęte w 2017 roku:

1. Przedstawiciele IZ aktywnie uczestniczyli we wszystkich posiedzeniach Grupy Ekspertów ds. Monitorowania i Ewaluacji WPR oraz warsztatach organizowanych przez HELPDESK.
2. Zorganizowano spotkanie Grupy Zarządzającej Ewaluacją PROW 2014-2020 (GZE). Celem spotkania było zapoznanie członków GZE z aktualnymi zadaniami prowadzonymi przez instytucję zarządzającą PROW 2014-2020 w zakresie ewaluacji oraz przedstawienie do zaopiniowania Grupy Planu badań ewaluacyjnych na 2018 rok. Ponadto członkowie GZE mieli możliwość w trybie roboczym opiniowania projektów raportów ewaluacyjnych z badań realizowanych w 2017 roku.
3. Przedstawiciele IZ w trybie roboczym współpracowali z przedstawicielami Krajowej Jednostki Ewaluacji (odpowiedzialnej za koordynację działań z zakresu ewaluacji na poziomie Polityki Spójności i Umowy Partnerstwa). Współpraca dotyczyła w głównej mierze wymiany doświadczeń i wiedzy z zakresu ewaluacji.

Wszystkie raporty z przeprowadzonych badań dostępne są na stronach internetowych MRiRW (<http://www.minrol.gov.pl/Wsparcie-rolnictwa/Program-Rozwoju-Obszarow-Wiejskich-2014-2020/Ewaluacja>)

DZIAŁANIA PODJĘTE W CELU ZAPEWNIENIA JAKOŚCI I SKUTECZNOŚCI WDRAŻANIA PROGRAMU

Prowadzenie działań dotyczących zapewnienia skutecznej realizacji Programu jest zadaniem instytucji zarządzającej (IZ).

W 2017 roku opublikowanych zostało 11 nowych rozporządzeń Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz 31 nowelizacji rozporządzeń MRiRW dotyczących Programu, w tym rozporządzenia dotyczące poszczególnych działań, poddziałań lub typów operacji.

Ponadto opublikowane zostały 3 rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów udzielające ARiMR akredytacji jako agencji płatniczej w zakresie działania 16 *Współpraca* oraz poddziałań 6.2 *Pomoc na rozpoczęcie pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich*, typ operacji *premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej* i 5.1 *Wsparcie inwestycji w środki zapobiegawcze, których celem jest ograniczanie skutków prawdopodobnych klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof*, typ operacji *inwestycje zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej*.

W ramach zapewnienia skutecznej realizacji Programu IZ w okresie sprawozdawczym opracowała i przedstawiła szereg propozycji zmian Programu. Propozycje te były następnie opiniowane i zatwierdzane przez Komitet Monitorujący PROW 2014-2020.

W roku 2017 r. KM PROW 2014-2020 przyjął 25 uchwał w sprawie zmian PROW 2014-2020.

Najbardziej istotne, z punktu widzenia wdrażania oraz warunków dostępu do wsparcia, zmiany obejmują:

- 1) zwiększenie limitu pomocy z 300 000 zł do 500 000 zł. – w przypadku rolników składających wnioski w naborze tematycznym dotyczącym wsparcia rozpoczynania działalności gospodarczej w zakresie przetwórstwa produktów rolnych w ramach typu operacji *Przetwórstwo i marketing produktów rolnych*,
- 2) wprowadzenie nowego rodzaju beneficjenta, tj. podmiotu, który rozpoczyna, bądź prowadzi działalność przetwórczą w ramach rolniczego handlu detalicznego (RHD). Beneficjent niniejszego typu operacji będzie mógł otrzymać wsparcie do 100 000 zł w ramach typu operacji *Przetwórstwo i marketing produktów rolnych*,
- 3) rozszerzenie katalogu beneficjentów o ubezpieczonych w KRUS w pełnym zakresie na wniosek (dotychczas z mocy ustawy), w typach operacji *Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej* oraz *Restrukturyzacja małych gospodarstw*; ponadto planuje się w rozporządzeniu, dotyczącym *Restrukturyzacji małych gospodarstw*, skrócenie do 2 miesięcy wymogu ubezpieczenia w KRUS,
- 4) rezygnacja z kryterium ograniczającego dostęp do pomocy wyłącznie dla wnioskodawców, którzy pracują w niewielkim gospodarstwie rolnym o wielkości ekonomicznej do 15 tys. euro w typie operacji *Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej*,
- 5) utworzenie nowego, odrębnego obszaru wsparcia w ramach działania *Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów*, umożliwiającego wsparcie lasów prywatnych w wieku 11-60 lat, które nie przynoszą

znaczących dochodów, a jednocześnie wymagają pewnych nakładów finansowych w celu utrzymania ich w dobrej kondycji,

6) wyodrębnienie nowego przedmiotu operacji w ramach działania *Współpraca*, ukierunkowanego na tworzenie i rozwój krótkich łańcuchów dostaw i rynków lokalnych, dotyczącego wsparcia wertykalnej i horyzontalnej współpracy między podmiotami uczestniczącymi w łańcuchu dostaw żywności,

7) zmiana warunków dostępu do pomocy w typie operacji *Inwestycje zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej* dla rolników, prowadzących produkcję trzody chlewnej na obszarach wyznaczonych w związku z występowaniem afrykańskiego pomoru świń (ASF). Proponuje się, aby pomoc mogła być przyznawana rolnikom prowadzącym produkcję świń na ww. obszarze na poziomie co najmniej 50 sztuk świń (dotychczas 300 sztuk). Proponuje się również rozszerzenie zakresu kosztów kwalifikowalnych o urządzenia do dezynfekcji.

Ponadto Komitet w dniu 27 czerwca 2017 r. zatwierdził sprawozdanie z wdrażania PROW 2014-2020 za 2016 rok.

W ramach Komitetu działają trzy grupy, tj.: Grupa Robocza do spraw efektywności PROW 2014-2020, Grupa Robocza do spraw Ochrony Środowiska i Klimatu oraz do spraw Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność.

Spotkanie Grupy Roboczej do spraw efektywności PROW 2014-2020 miało miejsce w dniu 30 maja 2017 r. Podczas posiedzenia omówiono stan realizacji PROW 2014-2020 oraz przedstawiono i omówiono informacje związane z realizacją zasady N+3 oraz związanych z tym kwestiami dotyczącymi wydatkowania w poszczególnych latach środków finansowych, jak również prognozy dotyczące realizacji ram wykonania PROW 2014-2020. Na posiedzeniu Grupy przeanalizowano główne powody odrzucenia wniosków, skalę zjawiska, problemy występujące na etapie ich weryfikacji oraz przyczyny niezadowolającego zainteresowania poszczególnymi działaniami PROW 2014-2020.

Grupa Robocza rekomendowała:

- stałe monitorowanie ram wykonania oraz realizacji zasady n+3;
- przeprowadzenie pogłębionej analizy procesu wdrażania i dokumentów aplikacyjnych dla instrumentów wsparcia PROW 2014-2020. Wynikiem analizy będzie materiał analityczny obejmujący rekomendacje zmian, których celem ma być uproszczenie procesu wdrażania, w tym aplikowania i dokumentów aplikacyjnych w zakresie poszczególnych instrumentów wsparcia PROW 2014-2020.

Instytucja Zarządzająca zorganizowała odpowiednie zespoły w skład których weszli przedstawiciele wnioskodawców i beneficjentów Programu, ODR-ów, LGD, Izb Rolniczych, grupy ds. efektywności wdrażania PROW 2014-2020, samorządów województw, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Centrum Doradztwa Rolniczego oraz Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w ramach przeprowadzonych cykli seminariów.

W 2017 r. odbyło się jedno spotkanie Grupy Roboczej do spraw Ochrony Środowiska i Klimatu. Miało ono miejsce w dniu 16 listopada .

W trakcie spotkania przedstawiono:

- propozycję wprowadzenia do PROW 2014-2020 nowego poddziałania leśnego: Inwestycje zwiększające odporność ekosystemów leśnych i ich wartość dla środowiska wraz z założeniami odnośnie kształtu tego działania;

- planowane zmiany PROW 2014-2020 dotyczące: Pakietu 1 Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego (uelastycznienie wymogów w zakresie dywersyfikacji upraw) i Pakietu 6 (rozszerzenie listy upraw wspieranych o proso);
- propozycję korekty zapisu PROW 2014-2020 dotyczącego ONW;
- propozycje zmiany wartości niektórych wskaźników monitorowania.

Grupa Robocza do spraw Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność odbyła jedno posiedzenie w dniu 27 czerwca 2017 r. przed posiedzeniem KM PROW 2014-2020. Podczas spotkania były omawiane następujące tematy:

- bieżący stan wdrażania RLKS;
- kontrole w LGD – jakie wnioski, ustalenia;
- kamienie milowe – podsumowanie zmian w umowie ramowej;
- informacja o planowanych cyklach seminariów warsztatowych;
- informacja o stanie prac nad pakietem Omnibus.

W listopadzie 2017 r. odbyło się roczne spotkanie przeglądowe PROW 2014-2020 z udziałem przedstawicieli Komisji Europejskiej oraz instytucji zarządzającej, podczas którego omówione zostały kwestie dotyczące instrumentów finansowych, nowej delimitacji ONW, ram wykonania PROW 2014-2020. Przedstawione zostały także informacje dotyczące strategii komunikacji oraz funkcjonowania Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich.

DZIAŁANIA PODJĘTE W ZWIĄZKU Z UTWORZENIEM I FUNKCJONOWANIEM KRAJOWEJ SIECI OBSZARÓW WIEJSKICH (KSOW)

W 2017 r. podjęto następujące działania mające na celu umożliwienie i usprawnienie realizacji zadań KSOW przez jednostki wchodzące w skład jej struktury organizacyjnej oraz poprawienie jej funkcjonowania.

W dniu 17 stycznia 2017 r. Minister RiRW wydał rozporządzenie w sprawie krajowej sieci obszarów wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020, które weszło w życie z dniem 25 stycznia 2017 r. (ww. rozporządzenie zastąpiło rozporządzenie z dnia 30 września 2015 r.). Rozporządzenie określa szczegółowy zakres zadań jednostki centralnej, jednostek regionalnych, Centrum Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Brwinowie i wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego w zakresie funkcjonowania KSOW oraz sposób wykonywania tych zadań, a także tryb opracowywania i zmiany planu działania, jego zakres i sposób jego realizacji, tryb opracowywania i zmiany dwuletniego planu operacyjnego oraz jego zakres, a także szczegółowe warunki, kryteria i tryb wyboru operacji partnerów KSOW.

Z dniem 9 maja 2017 r. weszła w życie ustawa z dnia 21 kwietnia 2017 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020, na podstawie której minister właściwy do spraw rozwoju wsi może upoważnić w drodze rozporządzenia do pełnienia funkcji jednostki centralnej wyłącznie jednostkę sektora finansów publicznych, a Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA pełniła tę funkcję do dnia 31 grudnia 2017 r.

W dniu 12 września 2017 r. Minister RiRW wydał rozporządzenie w sprawie upoważnienia Centrum Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Brwinowie do pełnienia funkcji jednostki centralnej krajowej sieci obszarów wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020, które weszło w życie z dniem 1 stycznia 2018 r. Od tego dnia CDR zapewnia funkcjonowanie KSOW na poziomie krajowym.

ROZPOWSZECHNIANIE INFORMACJI O PROGRAMIE

Podczas realizacji działań objętych Planem Operacyjnym KSOW na lata 2016-2017 podmioty tworzące strukturę KSOW zapewniały upowszechnienie informacji o PROW 2014-2020 oraz o KSOW.

Zgodnie z załącznikiem nr 2 Strategii komunikacji PROW 2014-2020 celem działań informacyjno-promocyjnych przewidzianych do realizacji w 2017 r. było przede wszystkim:

- 1) upowszechnianie szczegółowych informacji na temat warunków i zasad udzielania pomocy finansowej w ramach poszczególnych działań PROW 2014-2020, w tym planowanych terminów naboru wniosków o dofinansowanie oraz procedur rozpatrywania wniosków;
- 2) zapewnienie prawidłowej realizacji operacji przez beneficjentów;
- 3) upowszechnianie informacji o Programie oraz rezultatach jego realizacji, w tym zapewnienie informacji pracownikom punktów informacyjnych PROW 2014-2020, punktów informacyjnych funduszy europejskich oraz doradcom i LGD.

Działania prowadzone z wykorzystaniem kanałów i narzędzi komunikacji wskazanych w Strategii komunikacji PROW 2014-2020 skierowane były do następujących grup docelowych: ogółu społeczeństwa, potencjalnych beneficjentów i beneficjentów. W zależności od wybranego kanału komunikacji i tematyki można wskazać takich odbiorców działań jak np.: rolnicy, małżonkowie rolników i ich domownicy, przedsiębiorcy z sektora rolno-spożywczego, grupy i organizacje producentów, spółki wodne, mieszkańcy wsi, grupy producentów rolnych, samorządy lokalne, instytucje administracji rządowej. Działania skierowane były również do instytucji zaangażowanych pośrednio we wdrażanie Programu, mediów oraz ARiMR, Agencji Rynku Rolnego, samorządów województw.

Utrzymywany był kontakt ze środkami masowego przekazu: telewizją, radiem, prasą, w szczególności poprzez emisję audycji radiowych w krajowych i regionalnych rozgłośniach radiowych oraz wątków nt. PROW w programach i audycjach telewizyjnych w krajowych stacjach.

Informacje dotyczące Programu udzielane były podczas międzynarodowych i ogólnopolskich imprez o charakterze rolniczym, targów, imprez plenerowych – w formie stoisk informacyjnych.

ⁱ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006